

KALAUZ

AZ EMBERBARÁTI OKTATÁS ÉS NEVELÉS TERÉN. HAVI FOLYÓIRAT.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület hivatalos közlönye.

A lap 1—3—5—7—9 számait

az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó utolsó napján.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint. 15 kr.
Egyes szám ára: ... 25 kr.	Budapest, VIII., Sándor-utca 38.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: Az amerikai siketnéma-intézetek. — Énektanítás a siketnéma-iskolákban. *Moussong Pál.* — 10 év — Vegyesek.

Az amerikai siketnéma-intézetek.

Az új világrész messze túlszárnyalja Európát nemcsak a találmányok, hanem a jótékonyági intézmények tekintetében is. Mesés gyorsasággal valósítják meg a tetszetős és nemes ideákat, a melyek bár nem mindig lehet elmondani, hogy a szakképzettség kitalálta követelményeknek teljesen megfelelnek, még is sok és nagy nyomor enyhítését eszközlik.

Mint mindenben, úgy a jótékonyság terén is gyakorlatias gondolkodásu a telivér amerikai. Minek gyámolítsam én a szerencsétleneket egész életükön át, gondolja, inkább munkaképessé teszem azokat, a kik nem teljesen nyomorékok, hogy néhány évi támogatás után maguk kereshessék meg kenyerüket.

Igy létesülnek egymás után a jótékony intézetek, itt áldoz az emberszeretet oltárán a gazdag és szegény tehetsége szerint, mert mindenik azt hiszi, hogy saját magán segít, a mikor a szegények számára nyújt nem alamizsnát, hanem támogatást.

Ugyanez áll a siketnémák számára létesített intézetekről is. Az ideát felveti egy ember, rokonszenvez vele

8—10, ezek azonnal tömörülnek, megadják az alapításhoz szükséges összeget, a többit a jövőre bizzák. A tanítást megkezdik 3—4 növendékkel, ezekhez újakat vesznek fel, a mikor jelentkeznek s rövid idő alatt készen van a kis intézet. A növendékek számával szaporodik az alaptőke is, épp olyan rohamosan mind a kettő, mint a mily rohamosan népszerűvé válik az eszme.

Az amerikai gazdag ember, a mikor elhagyja téli lakóhelyét s nyaralni megy, előbb 5—10,000 dollárt ad azok számára, a kik nem mehetnek nyaralni s kénytelenek a mindennapi szegénységgel küzdeni.

Ezek az adományok szaporítják az intézmények alaptőkéjét s nem csoda, ha ez gyarapodik.

Érdekelni fog bennünket, ha egy amerikai intézet keletkezését leírjuk, talán tanulhatunk belőle valamit.

Cogswell F. emberbaráti működéséről ismeretes hartfordi polgárnak legifjabb leánya Alice 1807. skarlát következtében siketnéma lett. Szeretett gyermekének taníttatása miatt aggódván, a Connecticut állam tudós társaságához fordult támogatásért és tanácsért.

E társaság 1812. tartott ülésén az előzetesen kiküldött bizottság jelentést tett arról, hogy 84 siketnéma találtatott Connecticut államban s körülbelül 2000 az egyesült államokban. Ezt az eredményt tudva Cogswell egy iskola létesítése tekintében buzgólkodott. 1815-ben ápril 13. lakására kért 9 emberbarátot tanácskozássra. A tanácskozás eredménye az lett, hogy elhatározták egy egyén kiküldését Európába, a ki a tanítás módját tanulmányozza. Ápril 15-én megállapodtak a kiküldendő egyénre nézve is Gallaudet Tamásban, a ki május 25-én már Európába vitorlázott.

Előbb Angol és Skótország intézeteit tekintette meg. Londonban találkozott Sicard abbéval, abbé De l'Epée utódjával, a ki szívélyesen meghitta őt, hogy látogassa meg a párisi intézetet is. Gallaudet elfogadta a meghívást, átkísérte Sicard abbét Franciaországba.

A párisi intézet eredményével annyira meg volt elégedve, a látottak úgy meghatották, a francia módszer annyira megtetszett neki, hogy nemcsak lelkes híveül szegődött, de

társul vitte magával Amerikába Sicard abbé kitűnő tanítványát Clerc Lőrinczet is.

1816. aug. 10. visszatért Gallaudet s a következő nyolcz hónapot azzal töltötte, hogy a nagy nyilvánosságot igyekezett megnyerni a siketnémák ügyének. E tekintetben hű és alkalmas segítő társa volt a magával hozott Clerc is, a kinek rendkívüli képességei mindenütt bámulatot és csodálatot keltettek.

Ezalatt Hartfordban egy bizottság működött, mely 1816 májusában tartott gyűlést. 63 hartfordi polgár tömörült és elhatározták egy intézet létesítését, melyben úgy a gazdag, mint a szegény siketnémák tanítást nyerhetnek. Az intézet „Connecticut Asylum“ czimmal 1817. ápril 15-én meg is nyílt s igazgatójául Gallaudet Tamás választatott meg. Connecticut állam évi 5000 dollár segítséget adott.

Ez volt az első állandó intézet Amerikában. Ennek a példája után keletkezett a többi s innen kapta a tanítókat több új intézet.

Az intézetben 7 gyermek talált elhelyezést. 1819 az egyesült államok kongressusa 23 ezer acre (mintegy 90 ezer négyszög méter) területet adott az intézet céljaira, ugyanez alkalommal az intézet czime „American Asylum“-ra változtatott.

Az intézet fejlődésében nagy eredményt ért el az által, hogy állandóan volt és van egy igazgató-bizottság, mely az intézet ügyeit vezeti. A tanítás ügyeit a főnök vagy főtanító intézi. Az igazgatóság áll egy elnökből 8 alelnökből és 10 bizottsági tagból. Hivatalból tagja az igazgatóságnak a hat új angol államnak a kormányzója és titkára. Az igazgatóság tagjai hartfordi polgárok.

A költségek részben az alapítványok kamataiból kerülnek ki, részben pedig az állam pénztárból fedeztetnek.

Hasonló volt a többi nyilvános intézetek keletkezése is. Mig Hartfordban az előkészületek folytak, addig Gallaudet Tamás az amerikai államokat járta be. Pensylvánia államban is megfordult s Philadelphiában hirdetett gyűlést, a hol Clercel jelent meg. Előadása rendkívül

feltűnést keltett s ennek hatása alatt egy magán intézet létesült. Majd 1820. Philadelphia előkelő férfiai testületté tömörültek s elhatározták, hogy nyilvános intézetet fognak létesíteni. Több gyűlést tartottak s megállapították az intézet szervezetét. A gazdasági ügyek vezetésére, az érdeklődés ébren tartása végett igazgatóságot alkottak, melynek elnöke, 4 alelnöke és 24 tagja volt. Női bizottmányt is alakítottak 12 tagból. Ennek a bizottmánynak volt feladata a házi gazdasági intézése.

Az intézet évi költségei az évi járulékokból, a növendékek esetleges díjaiból fedeztetett, de megtették a lépéseket az iránt is, hogy az állam pénztárából bizonyos évi díjat eszközöljenek ki.

A kilencz pontból álló alapszabály javaslatot április 26-án elfogadta a közgyűlés s megalakult az új intézet 11 növendővel.

A következő évben a tanítás eredményének bemutatása végett a törvényhozás tagjai előtt jelent meg az intézet 6—7 növendéke. A törvényhozó testület a tanítás sikerét látva az új intézetnek évi 8000 dollár segélyt szavazott meg. A növendékek számának rohamos gyarapodása miatt új épületről kellett gondoskodni. Az igazgatóság buzgósa folytán majdnem évről évre nagyobbítani kellett az intézetet, újabb és újabb területet vásároltak hozzá. 1893-ban 6 nagy épületből állott, melyeknek mindegyike 3 emeletes s még 3 épület terveztetett hozzá. Volt külön épületük a haladóknak, a kezdőknek, külön konyha és ebédlő épület, kápolna stb.

A tanításon kívül iparral is foglalkozik az intézet. A leányok házimunkát, főzést végeznek s kézimunkákban nyernek oktatást, a fiuk pedig nyomdászatot, szabóságot, cipésszéget stb. tanulnak.

Az intézet nagyságáról fogalmat alkothatunk a fenn-
 tiekből, csak még azt tesszük hozzá, hogy az épületek és
 telek 1 millió dollárt képviselnek s az évi kiadás 125 ezer
 dollárt haladja meg.

Az amerikai intézetek legnagyobb része ma is a
 francia módszer szerint tanít. A berendezés tekintetében

is a párisi mintát fogadták el s csak a legújabb intézetek térnek el ettől.

A régibb s nagy intézetek azonos szervezettel bírnak, csak a személyzet s növendékek létszáma különbözik.

Közös jellemvonásuk az, hogy az intézet ügyének vitelére igazgatóságot választanak. Ennek a hatása nem is marad el, mert tényleg sokkal több barátot szerezhetnek a siketnémák ügyének s az intézetnek, ha sokan foglalkoznak vele, mintha a tanító személyzeten kívül senki sem törődik sem az intézettel, sem a növendékekkel.

Akár állami, akár tartományi is az intézet, a kormányzó testület az igazgatóság. Ennek feladata a felvétel tekintetében határozni, a gazdasági ügyeket vezetni, az intézet anyagi gyarapodását előmozdítani. És a siketnéma intézetek azon okból, mert rendkívül költségesek, valóban reászorulnak egy ilyen testület gondoskodására s nem nélkülözhetik a pártfogókat.

Énektanítás a siketnéma-iskolákban.

— Not to be spoken of! —

Vakmerő dolog, ilyesmit hangoztatni, pláne szakembernek! Hanem hát lássuk! Mindenki előtt ismeretes dolog, hogy a siketnémák hangja — a leggondosabb és legügyesebb hangfejlesztés mellett is — felette csiszolatlan, nyers, durva és érdes. Tudjuk azonban, hogy az énekgyakorlat finomítja, lágyítja és rugékonyabbá teszi a hangszalagokat és így közvetve magát a hangot, mint ezt zeneileg mondják, miveli. Ha tehát a siketnéma iskolákban egyelőre csak bizonyos hangmagasságokat fejlesztenénk és gyakorolnánk, ha két, három hangmagasságot annyira appercipialtatnánk a siketnémákkal és náluk ezen hangokat megrögzítenők, vajjon a siketnéma hangszalagai nem lennének simulékonyabbak; vajjon az ily formán gyakorolt hangszalagok nem adnának-e kevésbbé érdes hangokat?!

Ha a lehetőség szerint bizonyos számú hangokból scálát

alkotnánk siketnémák számára és ezeket a scálákat betanítanók és naponta gyakorolnók, vajjon nem lehetne ez által a siketnémák hangját tűrhetőbbé és kellemesebbé tenni?!

Régebben foglalkozom ezen gondolattal, hogy a hangszalagok gyakoroltatásával lehetne a siketnémák hangját lágyabbá tenni. Azonban őszintén szólva, nem mertem ezen eszmével nyíltan fellépni, minthogy nem vagyok „Amerikai“ (azoknak minden szabad!) és mert hiányzott hozzá a szükséges eszme!

Végre az is megjött. Éneklés alkalmával megfigyeltem egy tükör segítségével a szájjüregemet, és arra a tapasztalatra jutottam — a mit különben kartársaim szintén tudnak — hogy a nyelvcsap annál magasabbra huzódik fel — sőt el is tűnik, minél magasabb hangot énekelünk.

Mintán a siketnéma szintén el van látva a hang előállításához szükséges szervekkel ő is ejthet magasabb és mélyebb hangokat. Különben az említett tényről a praxisban elegendőképpen győződhetünk meg.

Való tehát, hogy a siketnéma magasabb és mélyebb hangot ejthet, azonban neki arról tudomása nincs. Ejti tehát a magasabb és mélyebb hangokat öntudatlanul, céltalanul és annélkül, hogy ezen bizonyos hangmagasságot akarata, tetszése szerint hangoztathatná. Tudjuk azonban, hogy a siketnéma az egyes hangokat *nem* szerint akarata, és tetszése szerint bármikor ejtheti — dacára annak hogy nincs hallása, még pedig a beszédszervek megszokott működése — a beszédszervek inspeczionális képessége folytán. A tanulás folytán nyert emlékezésből eredő reproducálása a hangnak ez! A mint tehát a hangokat *nem* szerint bármikor létrehozni képes — miért nem tudhatná a hangokat *magasság* szerint — bármikor létrehozni, ha vele az illető hangmagasságokat appercipiáltattuk és gyakoroltattuk!

A hangmagasság öntudatos felfogására — megtanulására volt szükséges egy hangszert construálnom, a hol a siketnéma szemmel lássa azt, a mit az érzékű hall!

És most lássuk csak az én kísérleti műhelyemet!

Az érzékű hallásával bírálja meg, hogy magasabb, vagy mélyebb hangot énekelt-e valaki, avagy magasabban vagy mélyebben hangolt húrt pendített még.

A siketnémának hallása nincs — miképpen foghatná te-

hát fel — magasabban vagy mélyebben hangolt húrt pendített-e meg valaki; vagy ő maga magasabb vagy mélyebb hangot ejtett-e! Ezen cél elérésére szerkesztettem egy citeraforma húros hangszert, melyen az emberi beszédhangoknak megfelelő — hangolt húrok vannak! A hangszer egyik vége csőben végződik és ebbe énekelek bele. (A hangszer tökéletesebb és érzékenyebb lehetne, ha azt egy kitűnő hangszerésszel tudnám előállíttatni — ehhez azonban hiányzik a szükséges pénz.)

Mindenki ismeri a Helmholtz-féle törvényt az együtthangzásról. Erre alapítottam speculációm.

Ha a hangszerembe — a melynek különben még neve nincsen — „c“-t énekelek, akkor az ennek a hangnak megfelelő húr megrezeg, vagyis hangzásba jön. Ezt egy igen célszerű eszközzel láthatóvá teszem — még pedig addig — a míg a húr rezeg. Ha „a“-t, „d“-t vagy más a hangszer húrjaiban lévő hangot énekelek bele, mindannyiszor a hangnak megfelelő húr jön rezgésbe.

Ezt a siketnéma láthatja és meg is értetem vele, hogy most más és más hangot énekelek a hangszerbe.

Most már ő t. i. a siketnéma is kedvet kap és hangokat ejt a hangszerbe! Sajnos azonban, hogy éppen az általa ejtett hangnak megfelelő húr nincs a hangszeremen! Nem rezeg egy húr sem és azt a fentemlített célszerű eszközzel nagyon jól láthatja. Most megmutatom — tágranyílt szájjal énekelve egy scálát, hogy jól emlékezhessen — miszerint a nyelvcsap fokozatosan emelkedik — feljebb és feljebb húzódik. Ugyanezt a scálát a hangszerbe énekelem és a siketnéma látni fogja, hogy minden hangnak más és más húr felel meg. Most újra ő kísérletezik. A nyelv csapját, a mint ezt nálam látta fokozatosan feljebb és feljebb húzza, míg végre sok kísérletezés után egy húr rezegni kezd, ő ezt észre veszi és felette örvend annak. Én megértetem vele, hogy ő ennek a húrnak megfelelő hangját magasság szerint eltalálta. Ezen ily módon nyert hangmagasságot sokáig gyakoroltatom vele és megmutatom neki, hogy én ezen hangot eltalálom! Ugyanezt teszi ő is, míg végre hosszas gyakorlat után egy bizonyos érzet emlékezés marad meg a beszédszervek illetén működéséből. Kifejlődik a hangszalagokban az u. n. inspectionális tehetség, mely a siketnémát is arra ké-

pesíti, hogy egy bizonyos hangmagasságot tetszése szerint létre hozhasson.

Később következik egy másik hangmagasság és ezzel szintén úgy járok el, mint az elsővel; és ha ezt is kellőképen elsajátította párhuzamosan gyakoroltatom ezen két hangot.

Megjegyzendő, hogy ha a gyermek az általam hangzásba hozott hűrt nem tudja megrezegtetni, — vagyis a húrnak megfelelő hangot énekelni, — én ezt nem erőtetem, hanem megelégszem, ha a siketnéma kísérletezés folytán maga újabb hűrt képes megrezegtetni, vagyis egy húrnak megfelelő hangot ejteni; tehát az ily módon nyert újabb hangmagasságot fogom a siketnémával gyakorolni.

Következnék egy harmadik, negyedik stb. hang, azaz a siketnéma hangképeességének megfelelő scála. Céлом ugyan nem az, hogy operetteket stb. adassak elő a siketnémákkal, hanem hogy a folytonos gyakorlat folytán a siketnémáknak egy bizonyos — általuk kormányozható hangmagasságot adjak, mely a hangsúlylyal és az időmérettel egyetemben tisztább és érthetőbb beszédre képesítse őket. A hangszalagok talán az ilyen systematikus gyakorlatok folytán simulékonyabbak és így a lágyabb hangok létrehozására alkalmasabbak lesznek.

Hogy pedig megmutassam, miszerint nem én vagyok az első, ki ily hajmeresztő gondolatokat táplálok, álljon itt *Techmer* phonetikájából következő idézet:

„Nach meinen Theorien über das Wesen der Wort- und Tonvorstellung ist es auch zulässig daran zu denken, dass Taubgeborene nach Notenzeichen singen und spielen könnten . . . ob es methodisch ausführbar sei, darüber werden wohl die Taubstummenlehrer entscheiden. Denn ob es möglich sein wird absolut taube Menschen einzig und allein durch das Getaste, durch das Gefühl der Resonanz und vielleicht auch durch die *directe Inspection der Stimmbänder zum Absingen der ersten Scala* zu bringen, das muss durch die Praxis entschieden werden!“

Eddigelé nagyon szerény eredményeket értem el; de tekintve, hogy hangszerem oly primitív — és én magam nem vagyok oly helyzetben, hogy tetemesebb összegeket áldozhatnék erre — elhatároztam magamat, hogy kísérleteimet a nyilvánosságra hozom! Hátha akad tehetségesebb kolléga, a ki több anyagi eszközök felett rendelkezik és egy érzékenyebb hang-

szert tud készíttetni egy kitűnő hangszerész által és így szebb eredményeket tud elérni.

A hozzám forduló kartársaimnak szívesen mutatom meg szóban forgó hangszeremet, annyiival is inkább, mivel ezt és kísérleteimet az itteni „emberbaráti társaságnak“ már bemutat-tam és a hol buzditást nyertem a további kísérletezésre és így már titkot nem képez!

Talán akad szerencsésebb ember, a kitől nem veszik rossz néven, ha az ügyet tőle telhetőleg előmozdítani iparkodik.

Végül pedig eszembe jut:

„Vae vobis scribae!“

Maradtam kedves collegáimnak kartársi tisztelettel

Vác, 1898. február 23-án.

Moussong Pál
sikn. tanító.

10 év.

Franke a híres hallei paedagógus ellensége volt minden-nemü elméleti okoskodásnak, gyakori mondása volt: „egyedül a tettek vezetnek.“ Ezen elvét derekasan be is töltötte.

Bizony sok igaza volt Frankenak! Az elmélet kevesebb értéket képvisel, mint a gyakorlat; előnye mindenek fölött tulszárnyalja ikertestvérét. A mai oktatásügyünk, úgy látszik nem osztozik e nézettel; alkot mindenféle elméletet, nem rikán homlokegyenest ellenkezőt a praxissal, mindenre talál szabályt. Miért is teszi mindezt, talán az ügy előbbrevitelét czélozza, avagy a feltűnési-viszketeg bántja, avagy saját impressioi követelik? Pedig ha Franket tartaná szem előtt szembetűnőbb eredmény osztályrésze lehetne. Ezzel a ki-jelentéssel nem óhajtok valami fontosabbat mondani, mint a gyakorlat felkarolása mellett állást foglalni.

A gyakorlati tények mikénti lefolyására szükségessé válik egy lap, melyben a nézetek kicseréltetnek, a helytele-nek kiküszöböltetnek a szőnyegen forgó kérdések megvitattat-nak. Egy ily lap a testületet összeköti, a közös érdekeket kép-viseli, sőt a magán ügyek elintézését is okkal móddal felada-tának tartja, szóval megnyilatkozása ez egy nagy testnek.

Az emberbaráti oktatásügy terén szintén van egy közös tulajdon, mely uton megbeszélhetjük vitatni valónkat, elmond-

hatjuk, elmondandóinkat ezekből tanulhatunk, mert hisz ezek nem légváarak, hanem a gyakorlat frappans megnyilatkozásai.

S e közös tulajdon a „Kalauz“.

10 év annak, hogy az emberbaráti-oktatásügy terén mozgalom indult meg egy organum keletkezésére. Eddig csak általános tanügyi lapokban vitte nyilvánosság elé kiki a belélet működését s belátta, hogy ez nem felelhet meg a célnak. A mozgalom hova-tovább nagyobb arányokat öltött, úgy, hogy az ige testté lőn. A lap szerkesztésével egy oly férfiút biztak meg, kinek ügyessége elég garanciát nyújtott arra, hogy a lapot mindenkor meg fogja védeni a pártoskodásoktól s oly nivaun tartja, mely az ügy fontosságának megfelel. Hogy megfelelt-e a kitűzött célnak? Bátran mondhatjuk igen. **Scherer István** volt, ki a lapot kezdetben szerkesztette s szerkeszti a jelenkorban is, ezáltal az ügynek nagy szolgálatot tett.

10 év! Magába száll az ember, gondolkodik, mit, hogyan cselekedett, feléri-e az a munka — mely jól megfontolt gondolkodásnak szüleménye volt — azt a fáradságot, melyet reá fordított. S ha érdemesnek találta, halad előre, nem ijed vissza azon nehézségektől, melyek kitűzött célja elé gördülnek, de nem is veti el azt a nehézséget okozó akadályt, mert hisz ez a legkevesebb, amit tehet, hanem igyekszik azt olyaténképen elintézni, hogy munka folyamán fel ne akadjon, birjon kellő erővel mindenkor a legyőzésre. Ily nehézségei minden tisztes munkának meg vannak, ezek bár legyenek kellemetlenek, mindazonáltal nem hátrányára, hanem előnyére vannak. Csak az okozhat nagyobb bajt, ha t. i. a kellő érdeklődés hiányzik.

Ez a veszedelem tényleg meg volt és meg van.

Ez a mi szégyenünk, saját ügyünkre nem vetünk annyit, hogy egy lap tiszteséges existenciáját biztosítsuk.

Tespedés! vedlődjünk meg, támogassuk a következő rizedben nagyobb erővel. De az ne csak anyagi, hanem szellemiekben is nyilvánuljon.

10 évet ért el „Kalauz“-unk, ezen idő alatt meglehetősen szépen gyűjtött eszmecserét tartalmaz. Találunk ott történeti, módszertani, utazási, physiologiai s egyéb cikket, melyek mind megannyi tekintélyes értéket képviselnek. Az a siketnéma tanító, ki a hazai oktatásügy terén bővebb ismereteket akar elsajátítani kell, hogy ismerje a „Kalauz“-t is alaposan. Sőt azt mondom, hogy minden siketnéma tanító könyvtárában kell, hogy meg legyen.

Röviden statisztikailag összeállítottam azokat az önálló cikkeket, melyek eddigelé megjelentek, benne jelezve egyszerűsmind az írók neveit is.*)

*) Lásd a cikk végén.

Íme láthatjuk, hogy az önálló cikkeknek, aléggé kitéve összegük van, mindazonáltal több is lehetett volna. Ezeket azért parcelláltam, mert ezek képezik a lap skeletjét. Ezen kívül tartalmaz még 78 *vegyes cikket*, melyek szintén becsések. Nem kevésbé jelentőségteljesek külföldi lapszemléi s hazai hírei is. Különösen ez utóbbiak fontosak, mint olyanok, melyek a történet alapját adják.

Ünnepeljünk, hogy lapunk már is 10 évet élt!

Tegyünk erős fogadást a jövőben, hogy szellemileg s anyagilag fogjuk támogatni, megvédjük mindennemű viszontagság közepette. Kívánom, hogy érezze-e lap szükségét minden egyes kolléga, érdeklődéssel csüngjön minden számán. Így aztán nyugodtan sőt bátran nézhetünk a következő decimium elé.

*

Munkatársunk ezen ^{*}megemlékezéseért csak köszönettel adózhatunk.

A tíz év gyorsan tünt el, nekünk alig észrevehető ez az idő, a mely alatt, ha őszintén kell szólnunk, sem a magunk munkásságával, sem pedig azzal a támogatással, melyet a mi különleges tanügyünk munkásai tanusítottak, megelégedni nincs különös okunk.

Kevesebbet tettünk, mint tehettünk volna s az, hogy kevesen voltunk nem mentheti tétlenségünket s a szorgalom kisebb fokát, sőt éppen ennek kellett volna buzdítani mindenkít a közös működésre. Hogy sok végezni valónk van, hogy sok a kérdés, melynek megoldása igénybe vette szerény erőnket, ezt senki sem tagadhatja. Hogy a munkamegosztást nem lehetett érvényre juttatni, hogy a lapnak az egész siketnéma ügy minden ágában kellett működnie, az semmiesetre sem szolgált előnyére, de a viszonyokból önként következett.

Majd az általános elterjedés érdekében, majd pedig a belélet intensivebb fejlesztése, a tanítás, a tanítás eszközeinek megbeszélése érdekében volt szükség meghallgatni a véleményeket, mert hiszen ezek a kérdések egymást egészítették ki, egymás támogatására kellett hogy szolgáljanak.

Egyetlen vezércsillagunk volt, kik e tíz év alatt a siketnémák ügyét tollal is szolgálni akartuk, oktatásunkat a német járom alól, a mely alá pedig nagyon hajlott, kivonni s azt nemzeti irányban fejleszteni. Ez nehéz munka, éles judiciumot, az egyének erős meggyőződését követelte és követeli. Igenis elfogadni azokat az elveket, melyeket a fejlettebb külföldi tanítói közvélemény követendőeknek tart, de azokat a mi viszonyainkhoz alkalmazni, kivonni belőlük a tanulságokat, de nem utánozni őket.

S azt hisszük, hogy minden más irány csak ephemer sikereket érhet el.

Ez az eszme vezetett eddig bennünket, ez fog vezetni a jövőben is.

Hiveinket szívesen látjuk ezen eszme küzdőinek sorában, azoknak pedig, a kik nézeteinket nem osztják, szívesen adunk tért, ha bennünket meggyőzni akarnak.

Munkatársunk iránt tartoztunk azzal az előzékenységgel, hogy a 10 év lefolyásához fűzött commentárokat úgy adjuk, a mint azt nekünk leírta, de ki kell jelentenünk, hogy az elismerést, melyet a lap szerkesztőjének nyújtott, ez nem fogadhatja el.

Ha a „Kalauz“ a multban tett szolgálatokat a siketnémák ügyének, az nem a szerkesztő érdeme, hanem azoké, a kik a lapot támogatták. Érdeme a kormánynak, mely anyagilag segé-

Önálló czikkek

Évfolyam	Siketnéma oktatás ált. való törekvés	Siketnéma ügy fellendülését célzó czikk	Physiologia és pszichológiai czikk	Nevelési és fegyelmezési czikk	Ut-leírás
I.	2 irták: S; Erdélyi I.	2 irta: Roboz J. és ismeretlen	2 irta: Tariczky F.	1 irta: Ismeretl.	1 irta: Fekete K.
II.	1 irta: Berencz M.	1 irta: a. s.	3 irt.: Gerzselyi, Roboz	—	—
III.	—	2 irták: s; Olgyai	—	—	2 irták: r. n., Scherer
IV.	—	1 irta: ismeretlen	1 irta: Berinza	—	—
V.	—	—	—	—	1 irta: Roboz
VI.	1 irta: Roboz	1 irta: r.	2 irta: Roboz	—	—
VII.	—	9 irt.: r. r. Scherer, Berinza, Roboz, Borbély, ismeretlen.	1 irta: Roboz	—	—
VIII.	—	2 irták: Scherer, ismeretlen	2 irta: Dr. Szenes	—	—
IX.	—	4 irt.: Schäffer, Spuler, r. n., ismeretlen	—	1 irta: Ismeretl.	—
X.	—	3 irták: Rakovszky, Schäffer, ismeretlen	2 irt.: Herodek, ismeretl.	1 irta: Herodek	—

*) A „10 év“ czimű czikkhez.

lyezte, érdeme azoknak a munkásoknak, a kik szellemileg tartották fenn, s ha a jövőben sikerülni fog e lap eddigi szolgálatait megkészserezni, az megint nem a szerkesztő érdeme lesz, hanem azoké az önzetlen munkásoké, a kik előtt csak egy cél lebeg: segíteni azokon a szegény szerencsétleneken, a kik ma annyira elhagyatva vannak.

Mentül több ilyen önzetlen munkást adjon az Isten az ügynek és a „Kalauz“-nak, ezt kívánja szívből

a szerkesztő.

statisztikája.*)

Történeti cikk	Tantern és tankönyvi cikk	Módszertani cikk	Életrajzok történeti szempontból	Ipar és rajz oktatás	Vegyes	Összesen
—	—	—	—	1 irta : Ruby M.	—	9
—	1 irta : r.	3 irták : Berinza, r., Tariczky	3 irt : r., ismeretl.	—	—	12
1 irta : Ismeretl.	—	4 irt.: Tariczky ismeretlen, r., Berinza	2 irt.: r., ismeretl.	—	—	11
1 irta : r. n.	1 irta : r.	2 irták : r., Tariczky	1 irta : Vida	—	—	7
—	—	2 irt.: Berinza Roboz	—	1 irta : ó.	4 irták : Sic., Berin- za, ismeret	8
1 irta : r.	2 irta : r., ismeretl.	2 irták : Roboz, r.	1 irt.: r.	—	2 irta : ismeretl., Borbély	12
—	—	3 irt.: v., Zádor	—	3 irták : Olgyai, s., ó.	1 irt.: r.	17
—	—	5 irt.: Borbély, Spüler	1 irta : Scherer	—	—	10
—	—	1 irta : Ismeretlen	—	—	1 irta : Spuler	7
—	—	1 irta : Borbély	—	1 irta : Herodek	5 irták : Szenes A., Borbély, ismeretlen	13
						106

Hannakfy

Vegyesek.

Az „Egyetértés“ budapesti siketnémák társasköre által 1898. január 29-én rendezett jótéknyezélú bál felülfizetőinek névsora és összege:

Rakovszky István 10 frt, Spitzkopf Károly 10 frt, Gillming Ferencz 7 frt, Roboz József 5 frt, Hambalek József 5 frt, Hollán Ernőné 5 frt, Bloch Mór 5 frt, Bischitz Dávidné 5 frt, mádi Kovács György 3 frt, Mayer József 3 frt, Buzáth Ilona (Körösmező) 3 frt, Januska Tivadar 3 frt, Vaszary Kolos herczegprimás 3 frt, Dr. Heltai Ferencz 3 frt, özv. Inkey Kálmánné 3 frt, Blumenfeld M. (Lugos) 2 frt, Vogel Gyula 2 frt, Aich Jánosné 2 frt, Borbély Sándor 2 frt, Beck Dénes 2 frt, Goldberger Samu 2 frt, Horváth Boldizsár 2 frt, megyeri Krausz Lajos 2 frt, báró Harkányi Frigyes 2 frt, Neruda Nándor 2 frt, Lindenbaum Mór 2 frt, Latinovics János 2 frt, Szabó Antal 2 frt, Schweiger Márton 2 frt, Wampetics Ferencz 2 frt, Kohn József 2 frt, Özv. Flach Anna 1 frt 50 kr., Dr. Herzog Manó (Kaposvár) 1 frt 50 kr., Lefeber Ágoston 1 frt 50 kr., Kroltepper József 1 frt 50 kr., Árvay Ottó Ede 1 frt 50 kr., Dr. Reinér Zsigmond 1 frt 50 kr., Özv. domonyi Brüll Miksáné 1 frt 50 kr., domonyi Brüll Mór 1 frt 50 kr., N. N. 1 frt 20 kr., Dr. Szenes Zsigmond 1 frt 20 kr., Rottersmann Tivadar 1 frt, Reichenfeld Lipót (Lugos) 1 frt, Szabó Dezső 1 frt, Szinner Stetánia 1 frt, Berger Szidónia 1 frt, Bettelheim Henrik 1 frt, Ernyei Lajos 1 frt, Detsinyi Regina 1 frt, Engel Zsigmond 1 frt, Eppinger Lázár 1 frt, Örley Lajos 1 frt, Schöber Lajos 1 frt, Strobentz Rezső 1 frt, Schwindler József 1 frt, Pick Miksa 50 kr., Nagy J. József 50 kr., Beer Arthur 50 kr., N. N. 50 kr. Walkó Lajos 50 kr., Förster Jenő 50 kr., báró Léway Henrik 50 kr., Neuschlosz Marcell Ödön 50 kr., Krausz Adolf (Pécs) 50 kr., Lissakovszky Dezső 50 kr., Néger Adolf 20 kr., összesen 140 frt 10 kr., azaz száznegyven frt tíz kr. Budapest, 1898. február 20-án. *Breuer Ármánd*, bálbiz. elnök. *Endlich József*, bálbiz. pénztárnok. *Vaszari László*, bálbiz. ellenőr.

Jegyeiket megváltották: Alpár Ignác, Arnstein Henrik, Borhegyi F., Dr. Bauer Antal, Benz Ferencz, Behyna Kálmán, (S.-A.-Ujhely), Blaskovich Ernő, Beimel Jakab, Deutsch Gyula, Gróf Desevffy Aurel, Hatvani-Deutsch Károly, Hatvani-Deutsch Béla, Evva Lajos, Édeskuty L., Első magy. ált. bizt. társaság, Fővárosi bank, Hieronymi Károly, Hedrich és Strausz, Hegyesi Márton (N.-Várad), Hauszmann Alajos, Hampel József, Heinrich István, Hertzka Gusztáv, Hirmayer Károly, Hegedűs Sándor, Hecht testvérek, özv. Herich Károlyné, Irsay György,

Kléh István, Kohner Agost. Kugler Albert (N.-Várad), Dr. Kralovánszky László, Klösz György, Kugler Henrik, Kollerich Pál és fiai, Kasselik Eugenia, Lederer Bernát, Lukács Antal, Lánczy Leó, Magyar villamossági részvény társaság, Mauthner Ödön, Mocsonyi Birki, Mechwart A., Mendl István, Mezei Mór, Báró Nikolics Fedor, Oetl Antal, Pesti hengermalom társaság, Parminszky Zsigmond, Pannonia-szálloda, Röck István, Reichel és Heisler, Strasser és König. Schomann Antal, Schober Albert, Schuler József, Steuer Gyula, Ullmann és Seligmann, Umrath és társa, Wunsch Róbert, Gróf Wenkheim Frigyesné, Wahrmann Renée, ifj. báró Wodianer Albert.

Ugy a felülfizetőknek, valamint azoknak is, kik jegyeik megváltásával a nemes czél iránti érdeklődésüknek tanujelét adták, hálás köszönetét fejezi ez uton is — a bálbizottság.

Magyar könyvtár. A Lampel-fele kiadó czég e kitűnő vállalatából újra öt füzet jelent meg, köztük egy olyan is, melyet kiváló örömmel fogadunk: Shakspere „Szentivánéji Álom“-ja, Arany János felülmulhatatlan átültetésében, iskolai kiadások formájában. A „Szentivánéji Álom“, „Hamlet“ és „János király“ Arany fordításában fognak a „Magyar Könyvtár“-ban napvilágot látni, míg a többi darabokból legnagyobb-részt új fordítások készülnek. Kitűnő ez az új sorozat 19. füzeté is, melyben Kisfaludy Károly válogatott költeményeit rendezte Bánóczy József, tartalmas, alapos bevezetést is írva eléjük. Ugyancsak Bánóczytól való a 22. füzet szép bevezetése is: Kármán „Fanny Hagyományai“-ról. A külföldi irodalmak legkiválóbb munkáinak sorozatát gazdagítja a 17. számú füzet, melyben Ambrus Zoltán kitűnő magyarításában egy „Francia elbeszélők Tára“ indul meg, valamint a 18-dik, mely Rovettának az olasz állam nagy díjjal koszoruzott nagyhatásu drámáját, „A becestelenek“-et közli. Radó Antal fordításában. Mind az öt szám szemenszedett jó műveket tartalmaz, melyek az olcsó, 15 krajcáros füzetekben, tiszta, szép nyomásukkal óriási elterjedésre számíthatnak. A füzetek minden könyvtár-s-nál kaphatók.

„Gazdasági ismétlő iskolások könyve“ czim alatt harmadik kiadásban kaptuk Vaday József nagyváradi községi tanító művét, melylyel a szerző annak idején a miniszteri pályázaton is részt vett. A szerző, mint az ismétlő iskolaügy terén gyakorlati tanító azt tartja, hogy a tanító számára sem pap, sem gazdatiszt, sem ügyvéd, de még doktor sem tud könyvet írni vagy bírálni, az a praxist, amiből jó kézikönyv lesz, csak az iskolaporból szívják a pedagógusok is. A könyv ára egyenként 80 kr., — több példányban rendelve 60 kr. kötve. — Rendelhető a szerzőnél Nagyváradon.

Hirdetések.

Lapunk kiadóhivatalában

rendelhető meg:

„A siketnéma-oktatás és nevelés kézikönyve.”

Irta: *Scherer István.*

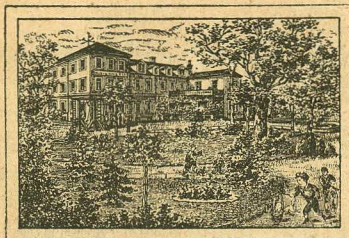
— Ára 3 korona. —

Nélkülözhetlen tanácsadó szülők és tanügy barátok részére, valamint mindazoknak, akik a siketnémák tanításával foglalkozni akarnak.

A mű jövedelmének fele része a „Testi és szellemi foglalkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület” asylymának fenntartására fordíttatik.

Nevelő-intézet gyengeelméjűek számára.

DREZDA N. Oppellstrasse 44.

Az intézet célja, hogy a szellemileg elmaradottakat (fiukat és leányokat) vallás erkölcsös és a társadalomnak hasznos tagjaivá képezze. Szeretetteljes és gondos ápolás és nevelés mellett egyéni oktatást nyújt a polgáriskola minden szakjában, különös gonddal üzi a kézügyességi oktatást (kosárfonás, papírmunkák, asztaloság, faragás) s így a mesterségekre készít elő. Épp úgy előkészít a kertészségre

is. Az intézetet kiváló orvosok és paedagogusok, valamint a növendékek szülői is melegen ajánlják. — Közelebbi felvilágosítást az intézet igazgatója **W. Schröter** nyújt.